

महसूल व वन विभागांतर्गत महसूल
उपकक्षातील कार्यासनांची पुनर्रचना .

महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- ओएफएम-१०/प्र.क्र.५३/ई
३२ वा मजला, सेंटर-१ इमारत, जागतिक व्यापार केंद्र,
कफ परेड, मुंबई - ४०० ००५.
दिनांक :- २१ सप्टेंबर, २०१२.

शासन निर्णय

प्रास्ताविक :-

दिनांक २१ जून, २०१२ रोजी मंत्रालयात लागलेल्या भिषण आगीमध्ये महसूल व वन विभागांतर्गत महसूल उपकक्षातील म-५, म-१०, ल-१, ल-६, ल-७, ई-६, ई-९ व ख ही कार्यासने वगळता उर्वरित सर्व कार्यासने (आस्थापना व रोख कार्यासनासहित) आगीच्या भक्ष्यस्थानी पडली आहेत. या नष्ट झालेल्या कार्यासनातील नस्त्यांची पुनर्बांधणी करण्याचे मोठे आव्हान सध्या विभागासमोर आहे.

०२. महसूल उपकक्षातील कार्यासनांचे काम जनताभिमुख व प्रभावीपणे व्हावे या उद्दिष्टाच्या पूर्तीसाठी कार्यासनांची पुनर्रचना करण्याचा प्रस्ताव काही काळ शासनाच्या विचाराधीन होता. या प्रस्तावासंदर्भात खालील बाबी विचारात घेण्यात आल्या आहेत:-

- (अ) सर्वसामान्य जनतेचे प्रश्न जलद गतीने सोडविण्यासाठी महसूल उपकक्षातील कार्यासनांची पुनर्रचना करण्याची आवश्यकता आहे.
- (ब) पुनर्रचना करतांना ज्या कार्यासनांकडे फार मोठ्या प्रमाणात काम आहे अशा कार्यासनांचे काम समप्रमाणात वाटण्यात यावे, जेणेकरून विभागातील कामकाजाचा जलद गतीने निपटारा होईल.
- (क) महसूल विभागातील कार्यासनांची पुनर्रचना करतांना भौगोलिक क्षेत्र, विषय, नागरीकांची सोय असा सर्वकष विचार करण्यात आला आहे.
- (ड) संवेदनशील विषयांबाबत Specialisation ची गरजही विचार घेण्यात आली आहे.

(इ) वरील बाबींचा साकल्याने विचार करुन पुनर्रचना केल्यामुळे महसूल विभागाच्या एकंदरीत कामकाजाबद्दल जनतेमध्ये सकारात्मक संदेश जाईल.

०३. महसूल उपकक्षातील क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांच्या आस्थापनेबाबतच्या "ई" गटातील कार्यासनांची, शासकीय जमिनीच्या व्यवस्थापनासंबंधीच्या "ज" गटातील कार्यासनांची तसेच खाजगी मालकीच्या जमिनीसंबंधीच्या "ल" गटातील कार्यासनांची पुनर्रचना करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

०४. **"ई" गटातील कार्यासनांच्या पुनर्रचनेची वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे आहेत:-**

**"ई" गटातील
कार्यासनांची
पुनर्रचना :-**

(१) सध्या सर्व राजपत्रित महसूल अधिकाऱ्यांच्या आस्थापनाविषयक बाबी (पदोन्नती व विभागीय चौकशा वगळून) ई-१ कार्यासनात हाताळण्यात येतात. तर ई-३ कार्यासनात सर्व वर्ग-२ व वर्ग-१ राजपत्रित महसूल अधिकाऱ्यांच्या पदोन्नत्यांची प्रकरणे हाताळण्यात येतात.

आता ई-३ कार्यासन व्यपगत करुन व ई-२ कार्यासनाचे ई-११ असे नामकरण करुन, राजपत्रित महसूल अधिकाऱ्यांच्या आस्थापनाविषयक बाबींचे (विभागीय चौकशा वगळून) वाटप पुढीलप्रमाणे करण्यात येत आहे:-

- (अ) ई-१ कार्यासन :- अपर जिल्हाधिकारी व निवड श्रेणी अपर जिल्हाधिकारी संवर्गाच्या सर्व आस्थापनाविषयक बाबी (विभागीय चौकशा वगळून).
- (ब) ई-२ कार्यासन :- उपजिल्हाधिकारी व निवड श्रेणी उपजिल्हाधिकारी संवर्गाच्या सर्व आस्थापनाविषयक बाबी (विभागीय चौकशा वगळून).
- (क) ई-३ कार्यासन :- तहसिलदार संवर्गाच्या सर्व आस्थापनाविषयक बाबी (विभागीय चौकशा वगळून)

(२) सध्या राजपत्रित महसूल व भूमी अभिलेख विभागातील अधिकाऱ्यांविरुद्धच्या तक्रारी व विभागीय चौकशांची प्रकरणे ई-४ कार्यासनात हाताळण्यात येतात. सदर कार्यासनाचे विभाजन करुन ई-४ व ई-४ (अ) अशी दोन कार्यासने निर्माण करुन त्यांचे विषय वाटप खालीलप्रमाणे करण्यात येत आहे:-

- (अ) ई-४ कार्यासनाकडे राजपत्रित महसूल अधिकाऱ्यांविरुद्धच्या तक्रारी व विभागीय चौकशांची प्रकरणे सोपविण्यात येत आहेत व
- (ब) ई-४ (अ) कार्यासनाकडे राजपत्रित भूमी अभिलेख अधिकाऱ्यांविरुद्धच्या तक्रारी व विभागीय चौकशांची प्रकरणे सोपविण्यात येत आहेत.
- (क) पूर्वीच्या ई-२ कार्यासनाचे विषय कायम ठेवण्यात आले आहेत. मात्र, सदर कार्यासन यापुढे ई-११ या नावाने ओळखले जाईल.
- (ड) ई-५, ई-६, ई-७, ई-८, ई-९ व ई-१० या कार्यासनांच्या विषयांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

**‘ज’ गटातील
कार्यासनांची
पुनर्रचना :-**

०५.

“ज” गटातील कार्यासनांच्या पुनर्रचनेची वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत:-

- (१) ज-१ कार्यासनाकडे ल-६ कार्यासनाकडील सर्व धोरणात्मक बाबी तसेच ल-९ कार्यासनाकडील कूळ कायद्याशी संबंधित कामकाज, (धोरणात्मक बाबी व कुळ कायदा कलम ६३-१ अंतर्गतची व कलम ८८(१) (ब) अंतर्गतची प्रकरणे यासह) वर्ग करण्यात आले आहे. यामुळे कामाचा बोजा वाढणार असल्यामुळे ज-१ (अ) हे नवीन कार्यासन निर्माण करण्यात आले आहे. या दोन्ही कार्यासनांना वाटून दिलेले विषय विषयसूचीत दर्शविण्यात आले आहेत.
- (२) ज-२ (मुंबई शहर जिल्हा), ज-३ (मुंबई उपनगर जिल्हा) व ज-६ (नाशिक विभाग) या कार्यासनांकडे सोपविण्यात आलेल्या विषयांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.
- (३) ज-४ कार्यासनात सध्या कोकण विभागातील शासकीय जमिनीच्या व्यवस्थापनासंबंधीचे कामकाज हाताळण्यात येते. आता, ज-४ कार्यासनाचे विभाजन करुन, ज-४ (ठाणे जिल्हा) व ज-४ (अ) (रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्हा) अशी दोन कार्यासने निर्माण करण्यात आली आहेत. त्यांच्याकडे भौगोलिक क्षेत्रनिहाय शासकीय जमिनी तसेच अधिकार अभिलेख व भूमी अभिलेख अपील प्रकरणे आणि अकृषिक आकारणी बाबतची प्रकरणे सोपविण्यात आली आहेत.

- (४) ज-५ कार्यासनात सध्या पुणे विभागातील शासकीय जमिनीच्या व्यवस्थापनासंबंधीचे कामकाज हाताळण्यात येते. आता, ज-५ कार्यासनाचे विभाजन करुन, ज-५ (पुणे व सोलापूर जिल्हा) व ज-५ (अ) (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्हा) अशी दोन कार्यासने निर्माण करण्यात आली आहेत. त्यांच्याकडे भौगोलिक क्षेत्रनिहाय शासकीय जमिनी तसेच अधिकार अभिलेख व भूमी अभिलेख अपील प्रकरणे आणि अकृषिक आकारणी बाबतची प्रकरणे सोपविण्यात आली आहेत.
- (५) ज-७ कार्यासनात सध्या औरंगाबाद विभागातील शासकीय जमिनीच्या व्यवस्थापनासंबंधीचे कामकाज हाताळण्यात येते. आता, ज-७ कार्यासनाचे विभाजन करुन, ज-७ (औरंगाबाद, जालना, परभणी व हिंगोली जिल्हा) व ज-७(अ) (लातूर, नांदेड, बीड व उस्मानाबाद जिल्हा) अशी दोन कार्यासने निर्माण करण्यात आली आहेत. त्यांच्याकडे भौगोलिक क्षेत्रनिहाय शासकीय जमिनी तसेच अधिकार अभिलेख व भूमी अभिलेख अपील प्रकरणे आणि अकृषिक आकारणी बाबतची प्रकरणे सोपविण्यात आली आहेत.
- (६) ज-८ कार्यासनात सध्या नागपूर व अमरावती विभागातील शासकीय जमिनीच्या व्यवस्थापनासंबंधीचे कामकाज हाताळण्यात येते. आता, ज-८ कार्यासनाचे विभाजन करुन, ज-८ (नागपूर विभाग) व ज-९ (अमरावती विभाग) अशी दोन कार्यासने निर्माण करण्यात आली आहेत. त्यांच्याकडे भौगोलिक क्षेत्रनिहाय शासकीय जमिनी तसेच अधिकार अभिलेख व भूमी अभिलेख अपील प्रकरणे आणि अकृषिक आकारणी बाबतची प्रकरणे सोपविण्यात आली आहेत.

०६. **“ल” गटातील कार्यासनांच्या पुनर्रचनेची वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत:-**

- (१) ल-१ कार्यासनाकडे असलेली भूमी अभिलेख विभागाशी संबंधित अपीले व पुनरीक्षण अर्ज / पुनर्विलोकन अर्ज “ज” गटातील संबंधित कार्यासनांकडे वर्ग करण्यात आले आहेत.
- (२) ल-१ (सेल) हे कार्यासन व्यपगत करण्यात आले असून, या कार्यासनाकडील सर्व विषय ल-१ कार्यासनाकडे वर्ग करण्यात आले आहेत.

“ल” गटातील कार्यासनांची पुनर्रचना :-

- (३) ल-५ कार्यासन हे व्यपगत करण्यात आले असून, या कार्यासनाकडील सर्व धोरणात्मक बाबी टि-१ कार्यासनाकडे वर्ग करण्यात आल्या आहेत. तर त्यांच्याकडील अकृषिक आकारणीविषयक तसेच अपील प्रकरणे “ज” गटातील संबंधित कार्यासनांकडे वर्ग करण्यात आली आहेत.
- (४) ल-६ कार्यासन हे व्यपगत करण्यात आले असून, या कार्यासनाकडील अधिकार अभिलेख ह्या विषयाशी संबंधित धोरणात्मकबाबी (खाजगी जमिनीचे धोरण, भोगे समितीच्या शिफारशी इत्यादी) “ज-१” कार्यासनाकडे वर्ग करण्यात आल्या आहेत. तर अधिकार अभिलेखाशी संबंधित अपीले / पुनरीक्षण अर्ज / पुनर्विलोकन अर्ज “ज” गटातील संबंधित कार्यासनांकडे वर्ग करण्यात आले आहेत.
- (५) ल-४, ल-७ या कार्यासनांकडे सोपविण्यात आलेल्या विषयांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.
- (६) वरील परिच्छेद ५ (१) मध्ये नमूद केल्यानुसार ल-९ कार्यासनाकडील कुळकायदा विषयक कामकाज ज-१ कार्यासनाकडे वर्ग करण्यात आले आहे.

**करविषयक
कार्यासनांची
पुनर्रचना :-**

०७. करविषयक कार्यासनांच्या पुनर्रचनेची वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत:-

- (१) टी-१ कार्यासनाकडे पूर्वी सोबविलेले सर्व विषय कायम ठेवण्यात आले आहेत. तसेच ल-५ कार्यासन व्यपगत केल्यामुळे अकृषिक परवानगी संबंधीच्या सर्व धोरणात्मक बाबी टी-१ कार्यासनाकडे वर्ग करण्यात आल्या आहेत.
- (२) टी-२ या कार्यासनांकडे सोपविण्यात आलेल्या विषयांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.
- (३) “ख” या कार्यासनाकडे सोपविण्यात आलेल्या विषयांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

०८. ई, नोंदणी कार्यासन, रोख कार्यासन, पीएसी, पीएसी-१, म-५, म-८ व म-१० या कार्यासनांकडे सोपविण्यात आलेल्या विषयांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

०९. वरीलप्रमाणे पुनर्रचना केलेल्या कार्यासनांकडे सोपविण्यात आलेल्या विषयांबाबतची सुधारीत विषय सुची स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. महसूल उपकक्षातील कार्यासनांच्या पुनर्रचनेच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी:-

पुनर्रचनेच्या
अनुषंगाने
करावयाची
कार्यवाही

- (अ) ई-३ कार्यासनाच्या नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी त्या कार्यासनाकडील पदोन्नतीची प्रकरणे संवर्गनिहाय ई-१, ई-२ व ई-३ कार्यासनांकडे वर्ग करावीत.
- (ब) ई-४ कार्यासनाच्या नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी त्या विभागातील भूमी अभिलेख विभागातील राजपत्रित अधिकाऱ्यांशी संबंधित तक्रारी व विभागीय चौकशांची प्रकरणे ई-४ (अ) कार्यासनाकडे वर्ग करावीत.
- (क) ल-१ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी त्यांच्याकडे असलेले अपील अर्ज/ पुनरीक्षण अर्ज / पुनर्विलोकन अर्जांबाबतची प्रकरणे ज गटातील संबंधित पुनर्रचित कार्यासनांकडे वर्ग करावीत.
- (ड) ल-५ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी धोरण विषयक बाबींसंबंधीची प्रकरणे टी-१ कार्यासनाकडे तर अन्य प्रकरणे “ज” गटातील संबंधित कार्यासनांकडे वर्ग करावीत.
- (इ) ल-६ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी धोरणात्मक बाबींसंबंधीची प्रकरणे “ज-१” कार्यासनाकडे तर अपील अर्ज / पुनरीक्षण अर्ज / पुनर्विलोकन प्रकरणे “ज” गटातील संबंधित कार्यासनांकडे वर्ग करावीत.
- (ई) तसेच ल-९ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी त्यांच्याकडे असलेली कुळ कायद्याशी संबंधित प्रकरणे “ज-१” कार्यासनाकडे वर्ग करावीत.
- (य) ज-४ कार्यासनाच्या नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यांशी संबंधित प्रकरणे ज-४ (अ) कार्यासनाकडे वर्ग करावीत.
- (र) ज-५ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यांशी संबंधित प्रकरणे ज-५ (अ) कार्यासनाकडे वर्ग करावीत.

(ल) ज-७ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी लातूर, नांदेड, बीड व उस्मानाबाद जिल्ह्यांशी संबंधित प्रकरणे ज-७ (अ) कार्यासनाकडे वर्ग करावीत.

(व) ज-८ कार्यासनाच्या नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी अमरावती विभागाशी संबंधित प्रकरणे ज-९ कार्यासनाकडे वर्ग करावीत.

११. पुनर्रचित कार्यासनांचा कार्यभार सह सचिव / उपसचिवांकडे सोपविण्याबाबतचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येत आहेत.

१२. पुनर्रचित कार्यासनांमध्ये अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी / सहायक / लिपिक-टंकलेखक यांची पदस्थापना करण्याबाबतचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येत आहेत.

१३. सर्व विभागीय आयुक्त, सर्व जिल्हाधिकारी, जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे, नोंदणी महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे आणि प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी महसूल उपकक्षतील कार्यासनांच्या पुनर्रचनेची नोंद घेवून त्याप्रमाणे त्यांच्या अधीनस्त कार्यासनांना जरूर त्या सूचना द्याव्यात.

१४. सदर आदेश तात्काळ अंमलात येतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१२०९२५१५१७२७०३०३ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(स्वाधिन शि.क्षत्रिय)

शासनाचे अपर मुख्य सचिव (महसूल)

प्रति,

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.सर्व मंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.

मा.सर्व राज्यमंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.